

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ВІДБОРУ СТУДЕНТІВ ДО ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ АНГЛІЇ

У статті з'ясовано критерії та особливості відбору студентів до вищих навчальних закладів Англії, зокрема доведено, що провідним критерієм відбору до вищих навчальних закладів є результати стандартизованих тестувань, які в елітних навчальних закладах можуть доповнюватися іншими випробуваннями.

Ключові слова: система освіти, відбір студентів, вищий навчальний заклад, міжнародний досвід.

Великобританія – одна із найрозвиненіших країн світу з глибокими традиціями в галузі освіти. Потужною основою Великобританії є Англія, яка відома на весь світ здобутками в економічній, політичній та освітній сферах. Саме ця країна є батьківщиною знаних на увесь світ університетів – Оксфорду та Кембриджу, які є постійними лідерами у світових рейтингах вищих навчальних закладів. Ураховуючи відносну молодість системи зовнішнього незалежного оцінювання в Україні, а також значний досвід Англії щодо організації та проведення національних стандартизованих тестувань, точність і логічність процедур вступу до вищих навчальних закладів цієї країни, можна стверджувати про високу значущість вивчення особливостей системи вступу до вищих навчальних закладів Англії.

Мета статті – проаналізувати процедурні питання вступу, а також досвід використання результатів національних стандартизованих тестувань для вступу до вищих навчальних закладів в Англії.

Для розуміння системи вступу до вищих навчальних закладів слід звернутися до загальних питань освіти в Англії. Відповідно до Закону про освіту (трудова практика) 1973 р. обов'язковою для англійців є освіта до 16 років [2]. Існує два сектори освіти – державний (безкоштовний) і приватний (платний). У країні працює більше 3117 загальноосвітніх навчальних закладів, 91 університет і 133 коледжі вищої освіти [1].

Навчання у загальноосвітніх закладах розподіляється на ключові етапи. Деякі з цих етапів завершуються складанням стандартизованих тестувань. Наприклад, після другого ключового етапу (вік дітей 11–12 років) учень із батьками вирішує, залишатися у звичайній школі чи переходити до престижної. Для вступу до престижного вищого навчального закладу учень має скласти спеціальні екзамени під назвою: “11 плюс”. Четвертий ключовий етап навчання є визначальним для учня, оскільки він знаменується завершенням загальноосвітнього навчального закладу. Для отримання атестату всі учні мають скласти один з двох екзаменів: GCSE (General Certificate of Secondary Education) – екзамен для отримання загального сертифіката про середню освіту або GNVQ (General National Vocational Quali-

fication) – екзамен для отримання національного свідоцтва про професійну кваліфікацію [2].

Успішне складання екзаменів GCSE є обов'язковою вимогою для отримання учнем атестату зрілості. Ці екзамени пропонуються з багатьох предметів, проте є й обов'язкові, серед них: англійська мова, математика та природничі науки. Ці екзамени є стандартизованими і проводяться лише сертифікованими організаціями. Окремо слід зауважити, що в екзаменах є поріг склав/не склав". Учні, які не подолали поріг з обов'язкових предметів, не можуть отримати атестат і мають повторно скласти екзамени після посиленої підготовки.

Після закінчення обов'язкової освіти (ключовий етап навчання 4) учні можуть або піти працювати, або продовжити навчання на дворічних курсах поглибленого вивчення провідних дисциплін (ключовий етап навчання 5, A-level), які також завершуються складанням стандартизованих екзаменів (GCE, A-level). Для того, щоб вступити на поглиблені курси, абітурієнти мають подати результати екзаменів GCSE, при цьому для поглибленого вивчення більшості дисциплін слід подати лише відмінні або добрі оцінки GCSE.

Проаналізуємо тестування GCE, A-level – тестування для отримання сертифіката про загальну освіту поглибленого рівня, для цього з'ясуємо структуру цих екзаменів.

GCE, A-level складається з рівня AS (1 рік) та рівня A2 (1 рік). Кожен з них становить 50% від загальної оцінки. Перший рівень – AS – можна завершити складанням кваліфікаційних екзаменів або продовжити навчання на рівні A2, який забезпечує поглиблення знань, отриманих під час навчання на рівні AS. Якщо учень вирішує продовжити навчання, він складає екзамени також і рівня A2.

Поглиблені курси пропонуються з багатьох предметів, зокрема різних іноземних мов, статистики дизайну та ін. Учень самостійно обирає перелік і кількість предметів, які він буде вивчати. Зазвичай, учні вивчають 4 предмети на першому рівні і 3 – на другому. Вибір предметів відповідає обраній учнем спеціальності й вимогам університету, в який учень прагне вступити після завершення навчання.

Оцінювання тестувань поєднує нормоорієнтований і критеріальний підходи. Предметна комісія з кожної дисципліни визначає пороги відмінної та непрохідної оцінки, а потім рейтинговим методом вибудовується таблиця відповідності між балами учасника тестування та його оцінкою.

Перший рівень поглибленого курсу (AS, Advanced Subsidiary) було запропоновано у вересні 2000 р. і вперше застосовано у серпні 2001 р. До цього моменту поглиблений курс не розподілявся на два етапи. Перший рівень на сьогодні використовується для поглиблення випускниками власних знань та умінь з певних навчальних предметів, уточнення власних професійних інтересів, а також для перевірки рівня засвоєння програмових знань й умінь відповідних дисциплін і розуміння ними загальних ідей, взаємозв'язків між ними тощо.

Більшість курсів поглибленого рівня модульні. Кожен з рівнів (AS та A2) складається з трьох модулів, після завершення кожного з них відбувається процедура оцінювання. Для отримання повного сертифіката A-Level необхідно пройти 6 змістовних частин, за кожною з яких можна отримати 16,7% від загального бала за курс. Оскільки рівень AS є лише половиною загального курсу, його завершення вимагає складання трьох частин курсу (33,3%). Деякі вищі навчальні заклади використовують сертифікат рівня AS для вступу і не вимагають від абітурієнтів продовження навчання на рівні A2. Така відмінність вимог до вступників зумовлена значною увагою до типу й рівня навчального закладу. Престижні вищі ставлять до вступників більш високі вимоги.

Процедура і зміст тестування для отримання сертифіката GCE, A-level є стандартизованими. Тестування для громадян Великобританії мають право проводити п'ять організацій: AQA, OCR, Edexcel, WJEC, CCEA. Існує також організація CIE, яка надає послуги тестування іноземцям. Організації OCR та CIE є частинами однієї з провідних організацій у галузі освітніх вимірювань Cambridge Assessment. Процедура тестування не обов'язково відбувається одночасно по всій країні. Різні центри оцінювання адмініструють тестування по-різному. У деяких центрах оцінювання може відбуватися під час навчального року, в деяких – наприкінці, а в інших – після закінчення дворічної програми поглибленого курсу. У тестах наявні завдання різних форматів, а саме: вибір варіанта відповіді, надання короткої й розгорнутої відповіді. Найбільш поширеним форматом є надання короткої або розгорнутої відповіді.

Вищі навчальні заклади в Англії є значною мірою автономними, проте процедура вступу до них достатньо стандартизована. У 1996 р. у Великобританії було створено організацію UCAS (the Universities and Colleges Admissions Service), її основним завданням є надання послуг абітурієнтам при вступі до вищих навчальних закладів [4]. Майже всі вищі навчальні заклади користуються послугами UCAS.

Для подання документів для вступу абітурієнти мають заповнити відповідну форму на сайті організації UCAS або у школі. У цій формі вступники вказують детальну інформацію про себе, назви курсів, які б вони хотіли прослухати. Особливе місце у заповненні документів на вступ посідає написання мотиваційного есе, в якому вступник підтверджує свою зацікавленість в обраних курсах, показує високий рівень власної вмотивованості до навчання, особистісні якості, необхідні для навчання у вищій, тощо. Університети отримують заявки від абітурієнтів, детально їх аналізують, і на основі цього аналізу члени вступної комісії університету вирішують, кого з абітурієнтів слід запросити на співбесіду. Слід зазначити, що подання заявок до більшості університетів закінчується у середині січня поточного року, а остаточне підтвердження вступу абітурієнта до вищого навчального закладу можна отримати лише в серпні, коли повідомляються результати екзаменів A-level. Варто також наголосити, що саме результати стандарти-

зованих екзаменів є найзначнішим критерієм вступу до вищих навчальних закладів.

Як уже зазначалося, вищі навчальні заклади Англії мають достатньо високий рівень автономності, тому узагальнити положення про вступ до всіх вищих навчальних закладів видається неможливим. Для більш детального ознайомлення із системою вступу до вищів звернемося до реальної практики деяких з них.

Найбільш визнаними вищими навчальними закладами Англії є Оксфорд і Кембридж. Названі університети постійно входять до переліку найкращих за різними міжнародними рейтингами. Вступ до цих навчальних закладів вимагає від абітурієнтів дуже високих академічних показників і особистих якостей. Подання заявок для вступу до Оксфорду та Кембриджу також відбувається через систему UCAS, проте завершується уже 15 жовтня (майже за рік до початку занять). Цікавим є той факт, що в один і той самий академічний рік можна подавати документи лише до одного з цих елітних навчальних закладів [6].

Проаналізуємо дані вступу до Оксфорду у 2010 р. На сьогодні в Оксфорді навчається понад 21 000 студентів [6]. За статистичними даними, у 2010 р. для вступу в Оксфорд подали заявки понад 17 000 осіб, серед них близько 10 000 були запрошені на очне інтерв'ю, і лише 3000 вступили до університету. Серед усіх абітурієнтів, які подавали заявки для вступу до Оксфорду і склали екзамен A-level, 98,6% осіб отримали оцінку A або A* з трьох предметів.

Вимоги для вступу абітурієнта до Оксфорду різняться залежно від курсу, який він обрав, проте загальною вимогою є отримання високих оцінок на екзаменах A-level або на еквівалентних екзаменах (Advanced Highers – еквівалент A-level у Шотландії, або International Baccalaureate Diploma – міжнародний диплом бакалавра). Більшість громадян Англії складають саме A-level, тому розглянемо вимоги до вступників саме в розрізі цих екзаменів.

Для вступу на більшість курсів Оксфорду необхідно скласти не менше ніж три екзамен A-level і отримати на них оцінки A (відмінно) або A* (відмінно з плюсом – найвища можлива оцінка на екзаменах), вступ на деякі спеціальності також вимагає складання додаткового екзамену або написання наукової роботи. Наприклад, для вступу на спеціальність “Класична археологія та стародавня історія” абітурієнт має скласти три екзамен A-level із оцінками не менше A з кожного з них. Для вступу на спеціальність “Математика” абітурієнт має скласти три екзамен A-level, серед яких екзамен з математики і з поглибленого курсу математики, і отримати оцінки A* з цих математичних предметів, і A з третього предмета. Окрім цього, вступникові також необхідно скласти тест здатностей з математики “Aptitude test in Mathematics”.

Як уже зазначалося, вимоги до вступу в Оксфорд можуть відрізнятися залежно від спеціальності, так, наприклад, на деякі спеціальності (психо-

логія, менеджмент, філософія та ін.) вступники, окрім зазначених випробувань, мають також скласти Thinking Skills Assessment Oxford (тест оцінювання умінь аналітичного мислення). Цей тест спрямований на перевірку здатності до аналітичного мислення, а також здатності абітурієнта до логічного формулювання й упорядкування власних ідей, їх подання у письмовій формі.

Суворі вимоги до абітурієнтів не зменшують популярності цього вищого навчального закладу, проте багато в чому забезпечують якість контингенту студентів вишу.

Кембридж постійно конкурує з Оксфордом і також визначається значними здобутками в галузі вищої освіти [5]. Так, у 2010 і 2011 р. він посів перше місце в Міжнародному рейтингу вищих навчальних закладів [3]. Вимоги до вступників Кембриджу такі ж високі, як і до вступників Оксфорду. Під час аналізу заяви абітурієнта найбільшу увагу приділяють результатам екзаменів (GCSE, A-level). Як і в Оксфорді, вступники мають скласти не менше ніж три екзамени A-level і отримати результати не менше ніж А. Аналізують також поточні оцінки вступника, результати письмової роботи (для вступу на деякі спеціальності вимагають написання наукової роботи), результати додаткових тестів та інтерв'ю.

Вступ до університету є дуже конкурентним, так, у 2006 р. 5228 вступників, які отримали на трьох екзаменах A-level оцінки А, не змогли вступити до Кембриджу (це 63% від загальної кількості абітурієнтів, не прийнятих до університету). Для незначної кількості абітурієнтів, які показують надзвичайні досягнення у певній галузі науки, може бути зроблений виняток. Їм необхідно буде подати результати не трьох екзаменів A-level, а двох. Для вступу на курс "Математика", окрім відмінних оцінок з екзаменів A-level, необхідно скласти тести STEP (Sixth Term Examination Papers, екзаменаці завдання шостого семестру), які розробляє та адмініструє організація Cambridge Assessment. Деякі інші університети, такі як Варвікський Університет (University of Warwick), також приймають результати цих тестувань. Результати тестів STEP використовуються як доповнення до існуючих результатів екзаменів, що зазвичай не здатні продиференціювати сильних кандидатів.

Взагалі тестування STEP з математики виконує три основні завдання: по-перше, воно виступає як поріг, подолати який можуть тільки найкращі вступники; по-друге, зміст завдань тестування і форма їх подання відповідають стилю викладання математики у вищих навчальних закладах, а отже, STEP дає змогу підготуватися до програми і стилю викладання математики у вишах; по-третє, завдання, пропоновані на тестування, достатньо складні, без спеціальної підготовки їх виконання неможливе, а отже, за допомогою тестування перевіряють умотивованість вступників. Зміст завдань тесту з математики будується на змісті поглибленого курсу математики (A-level).

Політика вступної компанії в Оксфорді й Кембриджі має на меті обрати студентів із найвищим інтелектуальним потенціалом, незалежно від їхнього

соціального стану, расової належності, віросповідання й фінансового забезпечення (громадяни Великобританії можуть отримати фінансову допомогу для навчання). Важливим є те, що одним з пунктів вступної кампанії Кембриджу є визнання “академічного критерію” (успіхів у навчанні) основним критерієм відбору. Університет відкрито заявляє, що жодна позанавчальна діяльність не здатна компенсувати нижчий навчальний потенціал.

Висновки. Узагальнюючи вищезазначене, слід наголосити на значущості результатів національних стандартизованих тестувань для вступу до вищих навчальних закладів Англії. Звичайно, престижні виші, такі як Оксфорд і Кембридж, беруть до уваги не лише результати стандартизованих тестувань, а й результати додаткових тестів, письмових робіт тощо. Ці критерії вступу уможливають диференціацію найкращих абітурієнтів, які показали високі результати під час складання національних стандартизованих тестувань.

Заслугує на увагу також автоматизована система вступу до вищих навчальних закладів, яка дає змогу не лише раціонально використати час абітурієнтів та приймальних комісій вищих навчальних закладів, а й максимізує прозорість і відкритість системи вступу.

Список використаної літератури

1. Department for Education [Електронний ресурс] // Головна сторінка Департаменту освіти Англії: [сайт] – Режим доступу: <http://www.education.gov.uk>. – (25.09.13). – Заголовок з екрану.
2. Education in England [Електронний ресурс] // Документи з питань освіти в Англії: [сайт] – Режим доступу: <http://www.educationengland.org.uk/documents/index.html#rep>. – (25.09.13). – Заголовок з екрану.
3. Top Universities [Електронний ресурс] // Рейтинг найкращих університетів світу за 2011 рік: [сайт] – Режим доступу: <http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2011>. – (25.09.13). – Заголовок з екрану.
4. UCAS [Електронний ресурс] // Головна сторінка автоматизованої системи для вступу до вищих навчальних закладів Великобританії: [сайт] – Режим доступу: <http://www.ucas.com>. – (25.09.13). – Заголовок з екрану.
5. University of Cambridge [Електронний ресурс] // Головна сторінка університету Оксфорд у Великобританії: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.cam.ac.uk/>. – (25.09.13). – Заголовок з екрану.
6. University of Oxford [Електронний ресурс] // Головна сторінка університету Оксфорд у Великобританії: [сайт]. – Режим доступу: http://www.ox.ac.uk/about_the_university/introducing_oxford/oxford_faq/index.html. – (25.09.13). – Заголовок з екрану.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2013.

Вакуленко Т.С., Калашникова Л.М. Общие вопросы отбора студентов в высшие учебные заведения Англии

В статье исследованы критерии и особенности отбора студентов в высшие учебные заведения Англии. Доказано, что основным критерием отбора в вузы являются результаты стандартизированных тестов, которые в элитных учебных заведениях могут дополняться другими критериями.

Ключевые слова: *система образования, отбор студентов, высшее учебное заведение, международный опыт.*

Vakulenko T., Kalashnikova L. The common questions of admissions process in higher educational institution of England

England is one of the leading countries in the world with well developed educational system. It is the motherland of two most famous universities in the world they are The Oxford University and The Cambridge University. The admissions system in England is mainly interesting for Ukrainian researches due to the relative youth of external evaluation in Ukraine, current problems in admissions system in our country and valuable experience of English educators in implementing external national standardized tests.

In order to have a comprehensive outline of the admissions system the general features of education in England have to be revised. Full-time education is compulsory for all children aged between 5 and 17. The levels of secondary education are divided into key stages some of which end up with external examinations. In order to succeed in graduation from school one must pass special examinations called the GCSEs. There are some core subjects obligatory for every student they are, for example English Language and Mathematics. Besides compulsory subjects there are more than 30 optional ones from which the students may choose.

Receiving General Certificate of Secondary Education is not enough for students to be admitted to higher educational institutions. Students should also take part in the 2-year extended program called the GCE, A-level. The number of A-level exams taken by students can vary. A typical route in the state sector (in which around 90% of students are educated) is to study four subjects at AS level and then drop down to three at A2 level, although some students continue with their fourth subject. Subjects are chosen with respect to the particular university requirements. Three is usually the minimum number of A-levels required for university entrance, with some universities specifying the need for a fourth AS subjects. As a rule only students with grades C and higher can be a part of an A-level program.

A-level examinations are administered through a series of examination boards. These are the 5 GCE Examining Groups and Boards. These were originally based on the major UK universities but have over the last 50 years merged into five very large organisations: AQA, OCR, Edexcel, WJEC and CCEA.

Top universities in Britain the Oxford and the Cambridge Universities also take the results of A-levels into consideration. But the number of students with excellent performance is so great that these universities have introduced additional criteria. For example, to apply to some departments students have to do some extra exams (subject tests for Mathematicians and aptitude tests for psychologists) or take part in interviews. All of the extra criteria are important but the results of the A-levels are the key to admissions process. And if students do not succeed at the A-levels all the other criteria are not taken into account.

Admissions process in England is also interesting from the management perspective. In 1994 the new service named "The Universities and Colleges Admissions Service (UCAS)" was introduced in Great Britain. Students who want to enter British universities pay a fee and then apply to the desired university through an online service. The admissions process is fully objective the criteria of all universities are known in advanced and posted on the corresponding web-sites.

Key words: *education system, admissions process, higher educational institution, international experience.*